

CENTRUM FÖR RÄTTVISA

Malmö tingsrätt
Box 265
201 22 Malmö

Stockholm den 14 oktober 2009

Ansökan om stämning enligt lag (2002:599) om grupprättegång

Gruppföreträdare:

Elin Sahlin,

Ombud:

Jur. kand. Clarence Crafoord
Jur. kand. Gunnar Strömmer
Jur. kand. Anna Rogalska Hedlund

Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

Tel: 08-693 03 80

Fax: 08-693 03 89

Svarande:

Lunds universitet
Box 117
221 00 Lund

Saken:

Grupptalan; skadestånd

I egenskap av ombud för Elin Sahlin får vi härmed ansöka om stämning på Lunds universitet och anföra följande.

Yrkanden

1. Elin Sahlin yrkar att Lunds universitet ska förpliktas att till henne och till var och en av de i bilaga 1 upptagna potentiella gruppmedlemmarna (vidare kallade gruppmedlemmarna) utge 75 000 kronor, jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker.
2. Elin Sahlin yrkar ersättning av Lunds universitet för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

Grund

3. Lunds universitet har i samband med antagningen till psykologprogrammet höstterminen 2008 missgynnat Elin Sahlin och de gruppmedlemmar som har upptagits i bilaga 1, genom att behandla dem sämre än sökande av manligt kön. Missgynnandet har uteslutande grundats på Elin Sahlins och gruppmedlemmarnas könstillhörighet. Behandlingen av Elin Sahlin och gruppmedlemmarna står i strid med diskrimineringsförbudet i 7 § lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan (likabehandlingslagen). Elin Sahlin och gruppmedlemmarna har därför rätt till skadestånd enligt 13 § likabehandlingslagen.

Bakgrund

4. Elin Sahlin och samtliga gruppmedlemmar är kvinnor. Höstterminen 2008 sökte de till psykologprogrammet på Lunds universitet i urvalsgruppen folkhögskolebetyg med högsta möjliga folkhögskolebetyg (4.0). Vare sig Elin Sahlin eller någon av gruppmedlemmarna antogs utan samtliga hamnade på reservlistan.

Allmänt om psykologprogrammet höstterminen 2008

5. Psykologprogrammet är en yrkesutbildning som omfattar 300 högskolepoäng under 5 års heltidsstudier. Psykologprogrammet leder till psykologexamen. För psykologlegitimation som utfärdas av Socialstyrelsen krävs därutöver ett års praktisk tjänstgöring under handledning av legitimerad psykolog.
6. Psykologprogrammet tillhandahålls vid nio statliga lärosäten i Sverige. Samtliga nio lärosäten hade antagningar till psykologprogrammet inför höstterminen 2008 (se lista från VHS med samtliga psykologprogram höstterminen 2008, bilaga 2). Det fanns inga privata psykologutbildningar i Sverige som kan leda till psykologexamen och psykologlegitimation.

Antal sökande och antagna till psykologprogrammet vid Lunds universitet höstterminen 2008

7. Till psykologprogrammet i Lund är sökandetrycket högt och konkurrensen bland sökande med höga betyg är hård. Sedan flera år tillbaka är antalet kvinnliga sökande betydligt högre än antalet manliga sökande med tillräckliga meriter för att bli antagna.

8. Höstterminen 2008 sökte sammanlagt 769 behöriga personer till psykologprogrammet i Lund. Av dessa var 548 (71 %) kvinnor och 221 (29 %) män.
9. Tilldelningen av platser på Lunds universitet skedde inom fyra olika urvalsgrupper; personer som sökte på gymnasiebetyg, resultat från högskoleprov, folkhögskolebetyg och direktantagna. Med direktantagna avses sökande som antagits vid ett tidigare tillfälle och sedan beviljats anstånd på grund av till exempel värnpliktstjänstgöring.
10. Bland de behöriga sökande i samtliga urvalsgrupper till psykologprogrammet på Lunds universitet antogs 26 kvinnor (62 %) och 16 män (38 %).
11. 37 kvinnor (88 %) och 5 män (12 %), med tillräckligt höga betyg eller resultat på högskoleprovet för att bli antagna, hamnade på reservlistan (samtliga uppgifter kommer från Verket för högskoleservice, VHS, se bilaga 3 och 4).
12. I urvalsgruppen folkhögskolebetyg krävdes högsta betyg (4.0) för att bli antagen. Samtliga tre platser (100 %) tilldelades män. De kvarstående fem männen med högsta betyg hamnade högst upp på reservlistan (plats nummer ett till fem). 31 kvinnor med högsta betyg hamnade på plats sex till 36 på reservlistan (se reservlista för sökande i urvalsgruppen folkhögskolebetyg till psykologprogrammet vid Lunds universitet, höstterminen 2008, bilaga 5).

Tabell över antalet sökande och antagna till psykologprogrammet i Lund, HT-2008

	Antal män:	Antal kvinnor:	Antal totalt:
Sökande	221 (29%)	548 (71%)	769 (100%)
Antagna i samtliga urvalsgrupper	16 (38%)	26 (62%)	42 (100%)
Antagna i urvalsgruppen högskolebetyg	3 (100 %)	0 (0 %)	3 (100%)

Lunds universitets antagningsordning

13. Av Lunds universitets antagningsordning framgår att om antalet utbildningsplatser på en utbildning inte räcker till alla behöriga sökande måste ett urval göras. Urvalet ska ske i enlighet med högskoleförordningen (1993:100).
14. Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval göras genom prov eller intervjuer och därefter med hänsyn till underrepresenterat kön (se utdrag ur Lunds universitets antagningsordning, bilaga 6).

Antagningsförfarandet

15. Antagningen hanterades av Verket för högskoleservice (VHS) genom ett automatiserat förfarande.
16. I praktiken gick förfarandet vid antagningen till psykologprogrammet på Lunds universitet höstterminen 2008 till så att alla sökande, oavsett behörighet eller meriter, först tilldelades ett slumpmässigt lottnummer.

17. Som ett första steg i själva urvalsförfarandet sorterades behöriga sökande in i de olika urvalsgrupperna och rangordnades efter meriter. Det innebar att sökande i urvalsgruppen gymnasiebetyg sorterades efter gymnasiebetyg, sökande i urvalsgruppen i folkhögskolebetyg sorterades efter folkhögskolebetyg och sökande i urvalsgruppen högskoleprov sorterades efter resultat på högskoleprovet. Inga andra meriter beaktades.
18. När två eller flera sökande hade lika meriter (samma betyg alternativt resultat på högskoleprovet), gavs förtur till sökande tillhörande det underrepresenterade könet. I korthet innebar detta att en kontroll gjordes av hur många av respektive kön som redan tilldelats en plats till programmet inom samtliga urvalsgrupper. Därefter tilldelades platsen automatiskt sökande med den könstillhörighet som hade lägst antal tilldelade platser.
19. När två eller flera sökande hade lika meriter och dessutom tillhörde det underrepresenterade könet gavs platsen till den sökande som hade lägst slumpmässigt lottnummer (se VHS NyA-0128, punkt 2.17 samt 7.8, bilaga 7).
20. Vid den aktuella tidpunkten, höstterminen 2008, tillämpades detta antagningsförfarande vid samtliga antagningar till psykologprogrammet i landet. Vid ett av lärosätena, Stockholms universitet, beaktades för sökande inom urvalsgruppen gymnasie- och folkhögskolebetyg även de sökandes resultat på högskoleprovet innan skiljekriteriet underrepresenterat kön tillämpades (bilaga 2).

Rättslig argumentation

Allmänna utgångspunkter

21. Rätten till likställdhet inför lagen och skydd mot diskriminering är grundläggande mänskliga rättigheter som erkänns genom bland annat Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen, EG-fördraget och vår egen regeringsform.
22. Skyddet mot diskriminering har preciserats på skilda områden genom särskild lagstiftning. I likabehandlingslagen befästs grundsatsens giltighet på högskoleområdet. Likabehandlingslagen var gällande rätt vid antagningen höstterminen 2008. Den upphävdes den 1 januari 2009 och ersättes av en ny diskrimineringslag (2008:567).
23. Av 1 kap. 2 § första stycket regeringsformen framgår att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde. Av paragrafens fjärde stycke framgår bland annat att det allmänna ska motverka diskriminering på grund av könstillhörighet.
24. Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttäcka saklighet och opartiskhet. Dessa bestämmelser är grundläggande för svensk förvaltningstradition.
25. Enligt artikel 2 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen får ingen förvägras rätten till undervisning. Rättigheten omfattar alla elever oavsett lärosäte. Antagningsförfarande till universitet faller således inom artikelns tillämpningsområde (*Leyla Sahin mot Turkiet*, dom den 10 november 2005, § 153).
26. Artikel 14 i Europakonventionen garanterar att rättigheterna som anges i Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll ska säkerhetsställas utan åtskillnad på grund av till exempel kön. Följaktligen ska rätten till en plats på universitet eller högskola

tilldelas utan särbehandling på grund av kön (se det så kallade Belgiska språkmålet, dom 23 juli 1968, s 30, *D.H m.fl. mot Tjeckien*, dom den 13 november 2007, §§ 175-180 och *Runkee och White mot Förenade konungariket*, dom den 10 maj 2007, § 36).

27. De bedömningskriterier som utvecklats av Europadomstolen sammanfaller i stort med EG-domstolens praxis på området.

Diskrimineringen av Elin Sahlin och gruppmedlemmarna strider mot likabehandlingslagen

28. Enligt 7 § första stycket likabehandlingslagen får en högskola inte missgynna en student eller en sökande genom att behandla honom eller henne sämre än högskolan behandlar, har behandlat eller skulle ha behandlat någon annan i en jämförbar situation, om missgynnandet hade samband med könstillhörighet (diskrimineringsförbudet). Enligt lagmotiven är det tillräckligt att missgynnandet bestod i någon form av nackdel för den enskilde (prop. 2001/02:27, Likabehandling av studenter i högskolan, s. 90).
29. Av andra stycket i 7 § likabehandlingslagen framgår att förbudet inte gäller, om behandlingen var berättigad av hänsyn till ett särskilt intresse som uppenbarligen var viktigare än intresset av att förhindra diskriminering i högskolan (undantagsbestämmelsen).
30. Elin Sahlin och gruppmedlemmarna har i samband med antagningen till psykologprogrammet vid Lunds universitet missgynnats genom att ha blivit behandlade sämre än sökande av manligt kön med lika meriter. Missgynnandet bestod i att manliga sökande hade automatiskt företräde till utbildningsplatserna framför Elin Sahlin och gruppmedlemmarna. Företrädet för manliga sökande grundades uteslutande på deras könstillhörighet. Elin Sahlin och gruppmedlemmarna har därigenom diskriminerats i den mening som avses i 7 § första stycket likabehandlingslagen.
31. Huvudregeln är således att diskriminering på grund av kön inte är tillåtet enligt likabehandlingslagen. Den så kallade undantagsbestämmelsen måste, för att få någon relevans på omständigheterna i förevarande mål, ha ett tydligt uttryck i lagen. Undantagsbestämmelsen ska vidare tillämpas restriktivt (NJA 2006 s. 683, se mer nedan).
32. Diskrimineringsförbudet och undantagsbestämmelsen i likabehandlingslagen har varit föremål för domstolsprövning i ett antal fall, dels de så kallade Uppsala-, Örebro- respektive Karlstadmålen, dels det så kallade SLU-målet.
33. I Uppsala-målet (NJA 2006 s. 683), som handlade om etnisk kvotering i samband med antagning till juristutbildningen, fälldes Uppsala universitet för otillåten diskriminering. Universitetet hade öronmärkt studieplatser åt sökande med två utlandsfödda föräldrar och därigenom missgynnat sökande med annan bakgrund men med bättre meriter.
34. På motsvarande sätt fälldes Örebro universitet och Karlstads universitet för otillåten könsdiskriminering. Örebro universitet hade öronmärkt utbildningsplatser till förmån för sökande av underrepresenterat kön medan Karlstads universitet gav förtur åt sökande av underrepresenterat kön som dels hade allmän behörighet, dels hade sökt den aktuella utbildningen i första hand. I båda fallen fick män med sämre meriter utbildningsplatser på bekostnad av kvinnor med bättre meriter (se Örebro tingsrätts dom den 30 april 2007 i mål nr T 4677-05 m.fl. respektive Värmlands tingsrätts dom den 11 maj 2007 i mål nr T 5945-05 m.fl. domarna överklagades inte).

35. I SLU-målet (Svea Hovrätt Mål nr T 3552-09, ej avslutat, dom från Uppsala tingsrätt den 30 mars 2009 mål nr T3897-08, bilaga 8) hade manliga sökande getts företräde till veterinärprogrammet på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) framför kvinnliga sökande med lika meriter.
36. I domen av den 30 mars 2009 fällde Uppsala tingsrätt SLU för olaglig könsdiskriminering efter att SLU hade diskriminerat 44 kvinnor som sökt till veterinärutbildningen höstterminerna 2006 och 2007 i urvalsgruppen folkhögskolebetyg.
37. Uppsala tingsrätt slår fast, med hänvisning till Högsta domstolens formulering i NJA 2006 s 683, att en allmän utgångspunkt är att ett ingripande undantag från en viktig huvudprincip – det vill säga förbudet mot diskriminering – bör komma till tydligt uttryck i lagen och tillämpas restriktivt.
38. Vidare konstaterar Uppsala tingsrätt att förfarandet "närmast kan liknas vid en strukturell diskriminering riktad mot kvinnor". Diskrimineringen har i praktiken inneburit att de få tillgängliga platserna i folkhögskolekvoten helt förbehållits män. Förfarandet har haft en mycket liten inverkan på jämställdheten såväl inom utbildningen som på arbetsmarknaden och har utgjort en avsevärt ingripande åtgärd mot de diskriminerade personerna.
39. Uppsala tingsrätt ansåg att förfarandet stod i strid med diskrimineringsförbudet i 7 § likabehandlingslagen. Var och en av de diskriminerade kvinnorna tillerkändes 35 000 kronor i skadestånd.
40. Omständigheterna i SLU-målet är i allt väsentligt desamma som omständigheterna i Elin Sahlins fall. I förevarande fall har Lunds universitet vid lika meriter gett automatiskt företräde åt sökande av det underrepresenterade könet. Elin Sahlin och gruppmedlemmarna har haft väsentligt mindre chanser att antas än män med samma folkhögskolebetyg. Systemet har slagit särskilt hårt mot kvinnor i urvalsgruppen folkhögskolebetyg utan att detta haft någon nämnvärd effekt på jämställdheten vare sig på utbildningen eller på arbetsmarknaden.
41. Den parlamentariskt sammansatta Diskrimineringskommittén, i vilken samtliga dåvarande ombudsmän mot diskriminering ingick, analyserade rättsläget i samband med att den lämnade förslag till den nya diskrimineringslagen (SOU 2006:22, Ett starkare skydd mot diskriminering). Kommittén anför sammanfattningsvis: "En tolkning av lagen om likabehandling av studenter i högskolan som innebär att lagen medger positiv särbehandling har inte fog för sig" (s. 675).
42. Regeringen redovisar samma slutsats i propositionen avseende den nya diskrimineringslagen där följande anförts: "Det nuvarande undantaget i lagen om likabehandling av studenter i högskolan för ett särskilt intresse som uppenbarligen är viktigare än intresset av att förhindra diskriminering i högskolan bör inte flyttas över till den nya lagen. Den bestämmelsen kan inte anses utgöra en bestämmelse om positiv särbehandling och den är inte heller förenlig med det snäva utrymme för undantag som artikel 2.6 i likabehandlingsdirektivet ger för s.k. verkliga och avgörande yrkeskrav vid sidan av den speciella bestämmelsen om positiv särbehandling." (a. prop. 2007/08:95, s. 207).
43. Mot denna bakgrund kan likabehandlingslagen inte förstås på annat sätt än att det saknas lagliga möjligheter för en högskola att i samband med antagningen göra undantag från diskrimineringsförbudet i 7 § första stycket likabehandlingslagen för positiv särbehandling, oavsett om det sker i förhållande till två sökande som har lika eller olika meriter. Diskrimineringen av Elin Sahlin och gruppmedlemmarna kan således inte rättfärdigas med tillämpning av undantagsbestämmelsen i 7 § andra stycket likabehandlingslagen.

Diskrimineringen av Elin Sahlin och gruppledammarna kan inte rättfärdigas med stöd av högskoleförordningen och har dessutom skett i strid med antagningsordningen

44. Det praktiska antagningsförfarandet regleras genom dels högskoleförordningen (1993:100), dels varje högskolas antagningsordning.
45. I 7 kap. 12 § högskoleförordningen anges att betyg eller resultat från högskoleprov ska beaktas i första hand. Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval göras dels genom prov eller intervjuer, dels med hänsyn till kön i syfte att förbättra rekryteringen av studenter från det underrepresenterade könet.
46. Av 2 kap. 2 § 8 p. och 6 kap. 3 § högskoleförordningen framgår att det är upp till styrelsen för varje högskola att ange i antagningsordningen huruvida skilljekriteriet underrepresenterat kön ska tillämpas eller inte.
47. Syftet med antagningsordningarna är att stärka studenternas rättssäkerhet. Antagningsordningen kan ses som ett kvalitetssäkringsinstrument, vari processer och kriterier i antagningsförfarandet blir synliga för de sökande och dokumenterade för högskolan (prop. 1995/96:184, Tillträde till högre utbildning m.m, avsnitt 10.1).
48. I Lunds universitets antagningsordning anges att vid i övrigt likvärdiga meriter får urval göras genom prov eller intervju och därefter med hänsyn till underrepresenterat kön. Ordalydelsen i antagningsordningen skiljer sig således från ordalydelsen i högskoleförordningen på så vis att enligt antagningsordningen ska sökande genomgå ett prov eller en intervju innan kön får beaktas vid antagningsförfarandet (se pp. 13-14 ovan).
49. Det kan konstateras att Lunds universitets antagningsordning vid antagningen till psykologprogrammet höstterminen 2008 inte tillämpats i enlighet med dess ordalydelse eftersom kön har beaktats vid antagningen utan att de sökande gjort något särskilt antagningprov eller kallats till intervju (se pp. 15-20 ovan).
50. I Uppsala-målet underströk Högsta domstolen att bestämmelserna i högskoleförordningen naturligtvis inte kan ges företräde framför likabehandlingslagen. Även regeringen framhåller detta och anför att de aktuella bestämmelserna i högskoleförordningen inte kan anses grunda ett lagligt undantag från diskrimineringsförbudet i likabehandlingslagen (prop. 2001/02:27, s. 205): "Regleringen i högskoleförordningen är dessutom under alla omständigheter inte tillräcklig för att tillgodose behovet av främjandeåtgärder ens på högskoleområdet. En ordning där diskrimineringsförbud anges i lag, och vad som kan uppfattas som ett undantag från förbudet regleras i en författning av lägre dignitet, är inte förenlig med den normgivningsordning som gäller enligt 8 kap. regeringsformen. Undantaget måste alltså framgå av lagen."
51. Den diskriminering som Elin Sahlin och gruppledammarna utsattes för när de missgynnades vid antagningen på grund av sitt kön har med andra ord inte skett med tydligt stöd i lag utan har tvärtom skett i strid med likabehandlingslagen och dessutom i strid med antagningsordningen.

Likabehandlingslagen ska tolkas i enlighet med EG-rätten

52. Likabehandlingslagens syfte är att ge studenter ett rättsligt skydd som i allt väsentligt överensstämmer med det som gäller på arbetsmarknaden. Vid lagens tillkomst var det så kallade likabehandlingsdirektivet (direktiv 76/207/EEG, ändrat genom direktiv 2002/73/EG) av särskild vikt.

53. I propositionen till likabehandlingslagen anges explicit att avsikten med lagen är att "ge studenterna en skydds nivå som ligger i paritet med arbetstagares" (a. prop. 2001/02:27 s. 23). Detta bekräftas i propositionen till den nya diskrimineringslagen. "Begreppet diskriminering sådant det används i olika EG-direktiv och numera i de svenska diskrimineringslagarna har utformats av EG-domstolen" (prop. 2007/08:95, Ett starkare skydd mot diskriminering, s. 96). Vidare anges följande: "Regeringens utgångspunkt är att skyddet mot diskriminering ska vara så lika som möjligt för de olika diskrimineringsgrunderna och samhällsområdena. Att diskrimineringsbegreppet är enhetligt utformat med utgångspunkt i EG-rätten kan antas bidra till att skyddet mot diskriminering blir starkt oavsett diskrimineringsgrund (a prop. s. 97).
54. Svenska domstolar har också tolkat likabehandlingslagen med utgångspunkt i direktivet och EG-domstolens samlade praxis på området (jfr. Uppsala- och SLU-fallen).
55. EG-rätten anger den enskildes minimiskydd mot diskriminering. Således står det medlemsstaterna fritt att tillhandahålla ett starkare skydd mot diskriminering än vad EG-rätten kräver. En konsekvens av detta är att en diskriminering som är otillåten enligt nationell rätt inte kan rättfärdigas med stöd i EG-rätten. I förevarande fall står det klart att den form av positiv särbehandling som Lunds universitet har tillämpat står i strid med såväl svensk rätt som EG-rätten.
56. Utrymmet för positiv särbehandling inom högskolan bestäms ytterst genom likabehandlingsdirektivet. Artikel 2.8 i likabehandlingsdirektivet anger att medlemsstaterna får behålla eller besluta om åtgärder inom ramen för artikel 141.4 i EG-fördraget för att i praktiken säkerställa full jämställdhet mellan kvinnor och män.
57. Enligt artikel 141.4 får principen om likabehandling inte hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären i syfte att i praktiken säkerställa full jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män.
58. Inledningsvis ska det noteras att den positiva särbehandling som har tillämpats i det aktuella fallet enbart tar hänsyn till hur könsfördelningen ser ut bland dem som antas till utbildningen och inte på hur könsfördelningen ser ut på arbetsmarknaden. Varken i Lunds universitets antagningsordning eller i VHS urvalsmanual NyA-0128 nämns arbetsmarknaden. Redan på den grunden kan diskrimineringen av Elin Sahlin ifrågasättas ur ett EG-rättsligt perspektiv.
59. Av EG-domstolens praxis beträffande likabehandlingsprincipen följer att vissa villkor måste vara uppfyllda för att positiv särbehandling ska vara tillåtet (dessa finns redovisade i SOU 2006:22 s. 631, se även praxis från EG-domstolen; bl.a. mål C-450/93 *Eckhard Kalanke mot Freie Hansestadt Bremen*, mål C-409/95 *Hellmut Marschall mot Land Nordrhein-Westfalen*, mål C-158/97 *Georg Badeck m.fl. i närvaro av Hessische Ministerpräsident och Landesanwalt beim Staatsgerichtshof des Landes Hessen*, mål C-407/98 *Katarina Abrahamsson och Leif Anderson mot Elisabet Fogelqvist*). Positiv särbehandling är enligt EG-rätten endast tillåten när samtliga följande tre kriterier är uppfyllda:
1. När två arbetssökande, arbetstagare etc. har lika eller nästan lika meriter. Om det råder en påtaglig skillnad mellan till exempel två personers meriter eller personliga kvalifikationer är positiv särbehandling inte tillåten.
 2. Så länge en egenskap som till exempel kön eller etnisk tillhörighet inte är automatiskt eller ovillkorligt avgörande utan en objektiv bedömning görs av till

exempel en arbetssökandes alla meriter och personliga förhållanden där även icke-traditionella meriter får vägas in.

3. Om särbehandlingen står i proportion till ändamålet.

60. Eftersom det i förevarande fall är fråga om positiv särbehandling vid lika meriter aktualiseras endast de två senare villkoren. Det kan dock konstateras att ett antagningssystem som ger automatiskt företräde till män inte innefattar en objektiv bedömning av den sökandes samtliga meriter och personliga förhållanden. Till grund för EG-domstolens synsätt på likabehandlingsprincipen ligger att man vid tillsättning av tjänster och andra urval alltid ska välja den person som har bäst sakliga meriter och personliga förutsättningar. Könstillhörighet får endast användas som en sista utslagsgivande faktor, om det är omöjligt att i det enskilda fallet skilja två sökande åt.
61. Det har inte, som EG-rätten kräver, skett någon helhetsbedömning i samband med det aktuella urvalet till psykologprogrammet. Tvärtom har sökandenas könstillhörighet varit automatiskt och ovillkorligt avgörande för att få en plats på utbildningen inom den aktuella urvalsgruppen.
62. Vidare uppfyller den aktuella diskrimineringen inte kravet på proportionalitet. Lunds universitet har inte visat att positiv särbehandling är den minst ingripande åtgärden för att komma tillrätta med den underrepresentation av män som universitetet anser vara ett problem.
63. Grundorsaken synes vara att antalet män med tillräckliga meriter som söker till utbildningen är alltför litet. Att vid antagningen ge män automatisk förtur tar överhuvudtaget inte sikte på orsakerna till detta problem. Universitetet har, såvitt framgår av tillgängligt underlag, inte använt sig av icke-diskriminerande alternativ för att öka andelen män på psykologutbildningen, såsom aktiva rekryteringsåtgärder för att få fler män att söka utbildningen, lokala urvalsregler ägnade att bredda rekryteringen (så kallat alternativt urval) etc. Sammantaget uppfyller det könsdiskriminerande urvalet till psykologutbildningen inte kravet på proportionalitet.
64. Vidare har det aktuella urvalet endast en begränsad effekt på könsfördelningen på utbildningen. Detta gör att den positiva särbehandlingen ytterligare kan ifrågasättas ur proportionalitetssynpunkt, i synnerhet om man beaktar att det innebär en omfattande diskriminering av kvinnor. Höstterminen 2008 fick tre män automatisk förtur till utbildningsplatserna på bekostnad av 31 diskriminerade kvinnor. Från och med höstterminen 2006 till och med höstterminen 2009 har totalt 18 män fått förtur till psykologutbildningen i Lund – detta till priset av 210 fall där kvinnor har diskriminerats.
65. Höstterminen 2008 diskriminerades samtliga 31 kvinnor till förmån för de tre män som antogs till utbildningen i den aktuella urvalsgruppen. Det är uppenbart att förfarandet har haft en mycket liten inverkan på jämställdheten såväl inom utbildningen som på arbetsmarknaden och att det har utgjort en avsevärt ingripande åtgärd mot de diskriminerade personerna.
66. För Elin Sahlin och gruppmedlemmarnas del har förfarandet inneburit att de folkhögskolestudier som skulle möjliggöra för dem att komma in på psykologutbildningen vid Lunds universitet varit bortkastade då psykologutbildningen varit så gott som stängd för kvinnor som sökt i urvalsgruppen folkhögskolebetyg.

Skadestånd

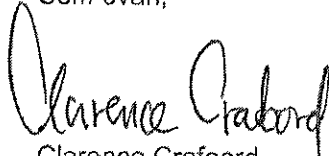
67. Till följd av den otillåtna diskrimineringen är Elin Sahlin och gruppmedlemmarna berättigade till skadestånd jämlikt 13 § likabehandlingslagen.
68. Enligt förarbetena till likabehandlingslagen ska skadeståndet ha den dubbla funktionen att det ska avhålla från överträdelser samtidigt som det ska ge kompensation åt den som drabbats. Skadeståndet ska vara ägnat att säkerställa ett faktiskt och effektivt domstolsskydd, vara reellt avskräckande och stå i rimlig proportion till skadan. Brott mot diskrimineringslagstiftningen utgör en kränkning av en mänsklig rättighet och ska därför ses som allvarlig och medföra högre skadeståndsnivåer (prop. 2001/02:27 s. 70 ff.).
69. För att utbilda sig till psykolog i Sverige är Elin Sahlin liksom gruppmedlemmarna tvungna att ta examen från något av de psykologprogram som erbjuds. De tre platser som erbjuds sökande i urvalsgruppen folkhögskolebetyg vid Lunds universitet gavs till män enbart.
70. Trots att det inom högskolevärlden är känt att positiv särbehandling slår hårt mot sökande av det överrepresenterade könet i just folkhögskolekvoten (se VHS promemoria, "Förstudierapport projekt 16", bilaga 9) har Lunds universitet inte uppmärksammat potentiella sökande om detta faktum. Om Lunds universitet hade informerat de sökande om deras chanser hade gruppmedlemmarna kunnat anpassa sig efter situationen och till exempel valt att komplettera sina gymnasiebetyg istället för att investera både tid och pengar i ett till tre år av heltidsstudier på folkhögskola.
71. Lunds universitet hade istället tvärtom angivit i sin antagningsordning att sökande först ska genomgå ett prov eller en intervju innan kön kan beaktas.
72. Beslut om antagning utgör myndighetsutövning i den bemärkelsen som avses i 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207). Genom att inte respektera sin egen antagningsordning har Lunds universitet agerat felaktigt och försumligt vid myndighetsutövning.
73. I NJA 2006 s. 683 delade Högsta domstolen tingsrätten bedömning av skadeståndsbeloppet. I mildrande riktning talade hänsyn till att bestämmelserna i likabehandlingslagen om tillåten särbehandling var svårtillämpliga samt att det inte finns någon praxis på området. I motsatt riktning talade däremot det förhållande att försöksverksamheten har beslutats med ett i hög utsträckning undermåligt beslutsunderlag.
74. I dagläget saknas inte längre praxis på området. Det saknas således skäl att mildra skadeståndsbeloppet av det skälet.
75. I höjande riktning talar det faktum att antagningen skedde i strid med antagningsordningen. Dessutom tillämpades de könsdiskriminerande antagningsreglerna utan att någon närmare utredning skett huruvida det fanns ett behov att gynna det underrepresenterade könet eller om det tillämpade antagningsförfarandet faktiskt hade den önskade effekten.
76. Mot denna bakgrund yrkar Elin Sahlin att tingsrätten ska tillerkänna henne och gruppmedlemmarna 75 000 kronor var i skadestånd.

Förutsättningar för grupptalan

77. Målet är, liksom SLU-målet, mycket väl lämpat att handläggas som en grupprättegång enligt lagen (2002:599) om grupprättegång.

78. Gruppen avser de kvinnor som med högsta folkhögskolebetyg (4.0) sökte till psykologprogrammet vid Lunds universitet höstterminen 2008 i folkhögskolekvoten men som efter avslutad antagning slutade på reservplats i denna urvalsgrupp.
79. Gruppmedlemmarnas anspråk är identiska både vad beträffar grunder och yrkanden; den diskriminering som ligger till grund för skadeståndsanspråken har drabbat alla gruppmedlemmar på precis samma sätt och skadestånden avser ideell skada som uppskattas schablonmässigt. Det finns överhuvudtaget inga individuella omständigheter i målet som påverkar bedömningen av grupptaleformens lämplighet.
80. Genom en grupprättegång får alla de kvinnor som har drabbats av den otillåtna diskrimineringen en möjlighet att få en verkställbar dom utan att det kräver några särskilda arbetsinsatser eller innebär några kostnadsrisker för dem.
81. Elin Sahlin förbehåller sig rätten att vid senare tillfälle komplettera ansökan med muntlig och skriftlig bevisuppgift.

Som ovan,

Clarence Crafoord

Gunnar Strömmer

Anna Rogalska Hedlund

Bilagor

- Bilaga 1: Lista över potentiella gruppmedlemmar
- Bilaga 2: Lista från VHS med samtliga psykologprogram, höstterminen 2008
- Bilaga 3: Lista från VHS med antagningsuppgifter för samtliga psykologprogram, höstterminen 2008
- Bilaga 4: Lista från VHS med antagningsuppgifter uppdelat på olika urvalsgrupper för samtliga psykologprogram, höstterminen 2008
- Bilaga 5: Reservlista för sökande i urvalsgruppen folkhögskolebetyg till psykologprogrammet på Lunds universitet, höstterminen 2008
- Bilaga 6: Lunds universitets antagningsordning
- Bilaga 7: VHS manual, NyA-0128
- Bilaga 8: Dom från Uppsala tingsrätt den 30 mars 2009 Mål nr 3897-08
- Bilaga 9: VHS promemoria "Förstudierapport projekt 16"